

Milosrdni poput Oca: pastoralno–katehetske mogućnosti i poticaji ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrda

Josip Šimunović*

Sažetak

Cjelokupno pastoralno–katehetsko djelovanje Crkve ne bi smjelo biti lišeno lica milosrda. U svijetu u kojem živimo, a kojega obilježavaju mnoge stvarnosti koje ne idu u prilog kvalitetnomu životu i razvoju čovjeka u svim njegovim dimenzijama, Isusove učenice i učenici mogu darovani Izvanredni jubilej milosrda shvatiti i prihvatiti kao blagoslov Neba. Pružena je mogućnost da se unatoč svjetskomu okruženju i mišljenjima, prosudi vlastita osoba i vlastite misli, riječi i djela u svjetlu milosrdnog Oca i riječi njegova Sina Isusa Krista, koje je ostavio u evanđeljima. Slavlje Izvanrednog jubileja milosrda pruža iskreno procjenjivanje života i djelovanja te davanja iscijeljujućeg odgovora jesu li naš život i djelovanje Isusu–mjerljivo i Bogu–mjerljivo. Svaki član Isusove zajednice pozvan je Izvanredni jubilej milosrda konkretizirati na nekoliko razina svojega života. Te razine su: osobna, obiteljska, župna i društvena razina. Kada se razmišlja o slavlju i aktualizaciji Izvanrednog jubileja milosrda, važno je ne zaboraviti da i nakon proslave Izvanrednog jubileja milosrda, milosrde treba biti vidljivo na licima Isusovih učenica i učenika, u njihovu govoru, djelovanju i životu. Milosrde je pastoralni postulat djelovanja Crkve, koje je ona dobila u nasljedstvo od samog njezina Osnivatelja i kao takav ne može se zaboravljati u određenom vremenu i prostoru, ako uistinu želi biti i ostati Isusova Crkva.

Ključne riječi: Izvanredni jubilej milosrda, milosrde, papa Franjo, pastoralno–katehetsko djelovanje Crkve, aktualizacija Izvanrednog jubileja milosrda

Uvod

Svetkovina Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije proslavljena 2015. godine mogla je nositi obilježje stvarnosti svetkovine kao i svake druge svetkovine proslavljene tijekom protekle građanske godine da nije uz nju vezan događaj koji

* Izv. prof. dr. sc. Josip Šimunović, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb, Hrvatska. E–pošta: josip.simunovic@zg.t-com.hr

će ostati trajno zabilježen u životu Crkve. Slaveći svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije 8. prosinca 2015. godine, papa Franjo svečanom je liturgijom otvorio Izvanredni jubilej milosrda. Izvanredni jubilej milosrda bio je najavljen bulom *Misericordiae vultus*, a samo slavlje Jubileja pozivat će Isusove učenice i učenike da svoje misli, riječi i djela usmjere prema snazi milosrda koje bi ih trebalo voditi u svakodnevnom svjedočenju pripadnosti Isusu Kristu.

Papa Franjo objašnjava zašto je proglasio Izvanredni jubilej milosrda:

Vrijeme je da Crkva iznova otkrije smisao poslanja koje joj je Gospodin povjerio na uskršnji dan: da bude znakom i sredstvom Očeva milosrda (usp. Iv 20,21–23). Zato neka Sveta godina u nama stalno pobuđuje želju da budemo sposobni zamijetiti brojne znake nježnosti s kojom se Bog ophodi sa svijetom, a pogotovo s onima koji su napaćeni, osamljeni i napušteni, i koji su već izgubili nadu da će im Otac ikada oprostiti i da će oni moći osjetiti njegovu ljubav... To je povod jubilejskoj godini. Jer, sada je vrijeme milosrda. Ovo je pravo vrijeme da ljudima vidamo rane, da neumorno izlazimo ususret svima onima koji čekaju da ugledaju, i da svojom rukom dodirnu znake Božje blizine, da bismo svima — baš svima — pružili ruku opraštanja i pomirenja.¹

Izvanredni jubilej milosrda traje od spomenute svetkovine Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije 8. prosinca 2015. godine pa do svetkovine Krista Kralja svega stvorenja 2016. godine. Iako je Izvanredni jubilej vremenski ograničen, cjelokupno pastoralno–katehetsko djelovanje Crkve te njezin život u svjetlu milosrda ne ograničava se jubilejskim manifestacijama i raznim prigodnim proslavama. Milosrde je trajni poticaj ostvarivanja Crkve.²

Papa Franjo odabrao je 8. prosinac 2015. kao datum otvaranja Izvanrednog jubileja milosrda zato što je 8. prosinac bremenit za noviju povijest Crkve. Papa otvara jedno na spomen zatvaranja drugog. Naime, 8. prosinca 1965. završio je Drugi vatikanski sabor, koji je Crkvu Kristovu pokrenuo na drugačiji način, čijeg smo i mi, danas, još uvijek dionici. Drugi vatikanski sabor je veoma važan događaj za Crkvu dvadesetog stoljeća, no možemo reći i za Crkvu dvadeset i prvog stoljeća.³

Prisjetimo se samo ukratko što je papa Benedikt XVI. naglasio u Apostolskom pismu u obliku motuproprija kojim se proglašava Godina vjere *Porta fidei*: »Ako se u njegovu čitanju i prihvaćanju vodimo ispravnom hermeneutikom, (Koncil) može biti i sve više postajati velika snaga za uvijek potrebnu obnovu Crkve.«⁴ U tom svjetlu, papa Franjo piše u Buli najave Izvanrednoga jubileja:

1 Rino Fisichella, *Znaci Jubileja. Hodočašće, grad Petra i Pavla, Sveta vrata, isповijest vjere, milosrde, oprost*, Zagreb, 2015, str. 13–14.

2 Usp. Papa Franjo, *Crkva milosrda*, Zagreb, 2014.

3 Za produblјivanje teme, preporučujemo djela: Otto Herman Pesch, *Das Zweite Vatikanische Konzil (1962–1965). Vorgeschichte. Verlauf–Ergebnisse. Nachgeschichte*, Würzburg, ³1994, Stjepan Kušar, Pokušaj videnja korpusa koncilskih dokumenata kao cjeline, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. VII. popravljeno i dopunjeno izdanje*, Zagreb, 2008., str. XI–XXIV, Philippe Bordeny — Laurent Villemin (prir.), *Drugi vatikanski koncil i teologija. Perspektive za 21. stoljeće*, Zagreb, 2012.

4 Benedikt XVI, *Porta fidei. Apostolsko pismo u obliku motuproprija kojim se proglašava Godina vjere*, Zagreb, 2012, br. 5.

Oci okupljeni na Koncilu snažno su osjetili, kao dašak Duha, potrebu da ljudima svoga vremena progovore o Bogu na razumljiviji način. Nakon što su srušene zidine, koje su Crkvu predugo držale zatvorenom u povlaštenoj utvrdi, došlo je vrijeme da se evanđelje naviješta na nov način. To je novo razdoblje neprekidne evangelizacije, novo zalaganje svih kršćana za oduševljenije i uvjerenije svjedočenje svoje vjere. Crkva je osjećala odgovornost da u svijetu bude živi znak Očeve ljubavi.⁵

Da Isusova zajednica bude živi znak Očeve ljubavi u vremenu u kojem se ostvaruje, očitovat će se i u njezinoj konkretizaciji milosrđa. Milosrđe ima mnoštvo lica koja mogu biti darovana samim članovima Crkve, ali i onima koji to nisu. Gledajući suvremeni svijet, a potom i Katoličku Crkvu u takvom svijetu, papa Franjo sigurno je imao dovoljno razloga zašto je proglasio Izvanredni jubilej milosrđa.⁶ Milosrđe je srž Izvanrednog jubileja milosrđa i više je puta naglašavao potrebu konkretizacije milosrđa u svakodnevnom životu Crkve: »Božje milosrđe nije neka apstraktna ideja, već konkretna stvarnost kojom on objavljuje svoju ljubav kao ljubav oca i majke koji osjećaju duboku ljubav i privrženost prema svome djetetu.«⁷ Njegova objašnjenja u obliku knjiga, raznih kateheza, homilija, osobnog svjedočenja i djelovanja, imat ćemo prigodu čitati, slušati i gledati tijekom trajanja Jubileja. Što nama, Isusovim učenicama i učenicima može ponuditi proslava Izvanrednoga jubileja milosrđa, odgovor treba dati svaki sam za sebe. U davanju životnijeg, konkretnijeg i vjerom ispunjenijeg odgovora, neka u prilog bude i ovaj članak.

1. Milosrđe u životu i djelovanju Crkve

Milosrđe je važno za život Crkve. »Cjelokupno njezino pastoralno djelovanje moralo bi biti obavijeno nježnošću koju pokazuje prema vjernicima; ništa u njezinu naviještanju ne bi smjelo biti lišeno milosrđa.«⁸ Milosrđe je put djelovanja Crkve. Sve svoje aktivnosti, sva svoja nastojanja, sve svoje službe treba vršiti obavijena milosrdem. »Crkva živi svoj istinski život kada ispovijeda i obznanjuje milosrđe, najčudesnije svojstvo Stvoritelja i Otkupitelja, i kada ljude privodi vrelima Spasiteljeva milosrđa, kojeg je ona čuvar i djelitelj«⁹ istaknuo je papa Ivan Pavao II. u *Dives in misericordia*.

Crkva ima trajni zadatak naviještati Božje milosrđe. U našem vremenu, kada Crkva posebnu pozornost posvećuje novoj evangelizaciji »temu milosrđa treba

5 Papa Franjo, *Misericordiae vultus. Bula najave Izvanrednoga jubileja milosrđa*, Zagreb, 2015, br. 4.

6 Sâm papa Franjo svjedoči: »Držim da je odluka došla u molitvi, u razmišljanju o naučavanju i svjedočenju papa koji su mi prethodili te misao o Crkvi kao poljskoj bolnici, gdje se najprije zbrinjavaju najteže rane. O Crkvi koja blizinom i prisnošću grije srca ljudi.« Papa Franjo, *Božje je ime Milosrđe. Razgovor s Andreom Torniellijem*, Split, 2016, str. 24.

7 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 6.

8 *Isto*, br. 10.

9 Ivan Pavao II., *Dives in misericordia. Enciklika Vrhovnog svećenika Ivana Pavla II o Božjem milosrđu*, Zagreb, 1994, br. 13.

uvijek iznova predlagati s novim zanosom i novim pastoralnim djelovanjem«. ¹⁰ U tom smislu papa Franjo potiče sve koji su uključeni na bilo koji način u ostvarivanje pastoralno–katehetskog djelovanja, kao i u ostalim načinima izgradnje župnih zajednica, ali ne samo župnih zajednica, da svoja djelovanja i vidljivu prisutnost stave u kontekst milosrda. »Gdje god je Crkva prisutna, ondje mora biti vidljivo Očevo milosrde. U našim župama, zajednicama, udruženjima i pokretima, ukratko gdje god su kršćani, svatko mora naći oazu milosrda.« ¹¹

U svjetlu tih istaknutih misli, želimo predložiti neke pastoralno–katehetske poticaje za život i djelovanje kroz milosno vrijeme Jubilejske godine. Misao vodilja čitave godine jest: *Milosrdni poput Oca*. Ta misao vodilja trebala bi biti vidljiva i osjetljiva u mislima, govoru, djelovanju Isusovih učenica i učenika. To je određeni program života i djelovanja Isusovih učenica i učenika u konkretnom vremenu i na konkretnim mjestima, u susretima sa stvarnim ljudima.

Izvanredni jubilej milosrda ima svoj logo. Ante Crnčević ovako razmišlja nad logom Izvanrednog jubileja milosrda: »Velikim i posebnim događajima, da bi bili lakše zamjetljivi i pamtljivi, redovito se pridružuje neki znak ili *logo*, *logotip*, kao dio njihova *vizualnoga identiteta*. Logo u sebi nosi 'riječ', poruku, zbijenu u čitljivost i jasnoću znaka. On je jasan u mjeri u kojoj mu ne treba velikoga i širokoga tumačenja. No, logo i znak, osobito kada prate izvanredna zborovanja ljudi ili njihove zajednice, ne zadovoljava se zadaćom pozivanja ili reklamiranja. Njemu se povjerava zadaća govora o smislu i razlogu događanja ili okupljanja ljudi.« ¹² Isti autor potiče vjernike: »Korisno je, stoga, u razmišljanju zastati pred logom Izvanrednoga jubileja milosrda, oslanjajući se na misli samoga autora toga znaka, kako bismo proniknuli u otajstvo Božjega milosrda i izručili se snazi kojom, u mnogolikosti načina, dolazi ususret čovjeku.« ¹³

Poznato je da je izradba loga Izvanrednog jubileja milosrda povjerena umjetniku, slovenskomu isusovcu pateru Marku Ivanu Rupniku. Pater Marko Ivan Rupnik, poznati je stvaratelj kršćanske umjetnosti današnjice. U logo, u crtež sasvim jednostavnih linija, utkao je evangeosku misao o Božjem milosrdu, očitovanu u Isusu Kristu. ¹⁴

Nadbiskup Salvatore Fisichella, predstojnik Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije, nazvao je logo Izvanrednog jubileja milosrda *Summa theologiae* na temu milosrda. U ovalnoj formi smješten je lik Isusa Krista koji na ramenima nosi Adama. Taj prikaz iskazuje »duboki način na koji Dobri pastir dodiruje tijelo čovječanstva s ljubavlju koja može promijeniti život«. ¹⁵ Na logu,

10 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 12.

11 *Isto*.

12 Ante Crnčević, Gledati Božjim pogledom. Razmišljanje uz *logo* jubilejske Godine milosrda, u: *Živo vrelo*, 2015, 32, 11, str. 16.

13 *Isto*.

14 Usp. *Isto*.

15 Predstavljen program, logo i geslo Jubileja milosrda, na: <https://milosrdniisus.wordpress.com/2015/05/15/predstavljen-program-logo-i-geslo-jubileja-milosrda/> (preuzeto 12. siječnja 2016.)

Krist, koji je uzeo ljudsku narav, ima oči uperene u čovjeka: »Krist vidi Adamovim očima, a Adam Kristovim«, tako da »svaka osoba otkriva u Kristu, novom Adamu, svoju vlastitu čovječnost i budućnost«. ¹⁶ Logo ima tri elipse koje okružuju likove. Postupno su svjetlije kako se kreće prema van, a označuju da Krist iznosi čovječanstvo iz tame grijeha i smrti. ¹⁷

Poželjno je da logo bude vidljivo istaknut kroz ovu godinu u župnim zajednicama, primjerice na prikladnom mjestu u župnoj crkvi ili vjeronaučnim dvoranama, na oglasnoj ploči u župnoj crkvi, na naslovnoj stranici ili gdje je prikladno u župnom listiću. Korisno je vjernicima podijeliti tumačenje loga. Također, bilo bi dobro da simbol Izvanrednog jubileja milosrda na određen način, u obliku slike, postera ili zastave, bude prisutan u svakoj obitelji, kako bi trajno podsjećao sve članove obitelji na Godinu milosrda, na njezino održavanje, kao i mogućnosti raznih aktualizacija same Godine od strane svakog člana obitelji.

Svaki član Isusove zajednice pozvan je Izvanredni jubilej milosrda konkretizirati na nekoliko razina svojega života. Te razine su: osobna, obiteljska, župna i društvena razina.

1.1. Mogućnosti ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrda na osobnoj razini

Isusove učenice i učenici trebaju svjesno odlučiti kako će konkretno integrirati Izvanredni jubilej milosrda u vlastiti vjernički i općeljudski život, bez obzira na to što će druge ili više instance (u ovom slučaju župna zajednica, dekanat, nad/biskupija) predložiti ili ponuditi u ostvarivanju samog Jubileja. Izvanredni jubilej milosrda ne bi smio prolaziti i doći svom kraju a da ne ostavi traga u životu Isusovih učenica i učenika. Da se može postići *nešto više* od samog manifestativnog obilježavanja slavja Jubileja, nužno je vjerom i srcem ući u tijek i dinamiku Izvanrednog jubileja milosrda. Vjera i srce otkrit će razne mogućnosti samoostvarenja u svjetlu milosrda.

Kroz vrijeme trajanja Izvanrednog jubileja milosrda poticajno je čitati i razmišljati nad biblijskim tekstovima koji govore o Božjem milosrdu. Nakon čitanja i razmišljanja nad biblijskim tekstovima, hvalevrijedno je poruku i poticaj biblijskih tekstova unijeti u vlastiti životni kontekst. ¹⁸

Izvanredni jubilej milosrda otvara mogućnosti da se obnovi odnos prema sakramentu pomirenja, pokore i ispovijedi. Tako Izvanredni jubilej milosrda preispituje pristupanje vjernika spomenutomu sakramentu, koji ne bi trebao biti samo tradicionalistički i formalistički, nego vjernički ukorijenjen u život. Sakrament pomirenja, pokore i ispovijedi sredstvo je rasta u vjeri i ljudskosti Isusovih učenica i učenika.

¹⁶ *Isto.*

¹⁷ Za detaljnije razmišljanje o logu Izvanrednoga jubileja milosrda preporučujemo: Ante Crnčević, *Gledati Božjim pogledom*, str. 16–19.

¹⁸ Usp. Ante Crnčević, *Izgubljeni i u Bogu pronadeni. Prispodobе o milosrdu u Evandelju po Luki*, u: *Živo vrelo*, 2016, 33, 2, str. 2–10, Ivan Šaško, *Tri prispodobе o nemilosrdnosti: poziv na obraćenje u Svetoj godini milosrda*, u: *Živo vrelo*, 2016, 33, 2, str. 11–19, Damir Stojić, *Prispodobе milosrda. 7 propovijedi za godinu C*, Zagreb, 2016.

Povezano s prethodnim poticajem, korisno je uvidjeti trebamo li nekomu oprostiti, a dugo vremena nemamo snage iz raznoraznih razloga oprostiti. »Oproštenje je snaga koja nas iznova budi na novi život i ulijeva nam hrabrost da u budućnost gledamo s nadom.«¹⁹ Isus traži od nas da oprostimo jer i sami primamo Božje milosrde. Važno je naglasiti da je za istinsko oproštenje koje se daruje drugomu potrebno oproštenje darovati srcem, a ne samo jezikom! Isto tako, može se izrečeni postulat preokrenuti, pa se pitamo: trebamo li mi od nekoga tražiti oproštenje? Jesmo li nekoga povrijedili, uvrijedili, a ne tražimo oproštenje?

Oproštenje koje darujemo drugima podsjeća nas na Božje milosrde koje sami primamo od milosrdnog Boga, pa je zato nužno poboljšati vlastitu komunikaciju, razgovor s Bogom i s drugima. Razgovor s Bogom je molitva. Imamo li vremena za razgovor s Bogom? Kako s njime razgovaramo? Razgovaramo li samo kad nam je potreban ili znamo zahvaliti za svaki novi dan? Kakva je naša komunikacija s drugima i na što se ona svodi?

Izvanredni jubilej milosrda traži od nas odgovor na pitanje jesmo li oni koji olako sude ili osuđuju druge? »Ne suditi i ne osuđivati znači, u pozitivnom smislu, znati otkriti ono što je dobro u svakoj osobi i ne popuštati da ona trpi zbog našeg pristranog suda i naše pretpostavke da o njoj znamo sve.«²⁰ Razmišljajući u tom svjetlu, Izvanredni jubilej milosrda je milosno vrijeme da se usavrši i obogati vlastita međusobna komunikacija u kojoj će se nesebično pružati svjedočanstvo Isusovih učenica i učenika.

Papa Franjo želi da kršćani tijekom Izvanrednog jubileja milosrda intenzivnije razmišljaju o tjelesnim i duhovnim djelima milosrda. No, ne bi se trebalo ostanati samo na razmišljanjima, nego razmišljanja pretočiti u konkretna djela.²¹ Tjelesna djela milosrda su: gladna nahraniti, žedna napojiti, siromaha odjenuti, stranca primiti, bolesna dvoriti, utamničena pohoditi i mrtva pokopati. Duhovna djela milosrda su: dvoumna savjetovati, neuka poučiti, grješnika ukoriti, žalosna i nevoljna utješiti, uvredu oprostiti, nepravdu strpljivo podnositi i za žive i mrtve Boga moliti.

Tjelesna i duhovna djela milosrda su siguran put ispravne i cjelovite izgradnje vlastite osobe, izgradnje drugih s kojima živimo, kao i čitavog svijeta. Taj put je potreban. Suvremeni način života i pretjerani individualizam oslabljuju našu usmjerenost na drugog, kao i djelatnu prisutnost u raznim tjelesnim i duhovnim potrebama naših bližnjih. Djelo milosrda prema drugomu čini da drugog samim djelom milosrda približimo Bogu i otvorimo za Boga.

Izvanredni jubilej milosrda pogodno je vrijeme da dodemo do vlastitih periferija i periferija naših bližnjih. Papa Franjo poziva u Apostolskoj pobudnici o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu *Evangeliū gaudium*: »Svaki kršćanin i svaka zajednica moraju raspoznati put koji Gospodin pokazuje, ali od svih nas traži se da prihvatimo ovaj poziv: izaći iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti poći

19 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 10.

20 *Isto*, br. 14.

21 *Usp. Isto*, br. 15.

na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja.«²² Periferija je mjesto udaljeno od središta grada, sela... Što su naše periferije, ono što je daleko od našeg srca, od naše savjesti, od nas samih? Što su periferije naših bližnjih? Njihove daljine, njihove nesavršenosti, grijesi... Do svih tih periferija treba doći i preobraziti ih u središte života snagom Kristova evanđelja.

Kada razmišljamo o mogućnostima ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrđa na osobnoj razini Isusovih učenica i učenika, poticaj nam pruža nova Enciklika o brizi za zajednički dom *Laudato si'* pape Franje. Papa Franjo nas poziva da se uključimo u proces ekološkog obraćenja.

Ako se »vanjske pustinje šire u svijetu zato što su unutarnje pustinje postale tako goleme«, ekološka kriza poziv je na duboko unutarnje obraćenje. No moramo isto tako reći da neki zauzetiji molitvi predani kršćani, pod izlikom realizma i pragmatizma, često ismijavaju izraze zabrinutosti za okoliš. Drugi su pasivni, ne odlučuju se mijenjati svoje navike i postaju nedosljedni. Svima njima je, dakle, potrebno ekološko obraćenje, to jest da plodovi njihova susreta s Isusom Kristom izadu na vidjelo u njihovim odnosima sa svijetom koji ih okružuje. Živjeti svoj poziv da budemo čuvari Božjega djela bitan je dio krjeposnog života; to nije tek mogući ili sporedni vid našega kršćanskog iskustva.²³

Zato papa Franjo ispravno poučava kada kaže da se cjelovita ekologija sastoji: »i od jednostavnih svakidašnjih gesta, kojima prekidamo logiku nasilja, iskorištavanja i sebičnosti. U protivnom, svijet pretjerane potrošnje u isti je mah svijet zlostavljanja života u svim njegovim oblicima.«²⁴

1.2. *Mogućnosti ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrđa na obiteljskoj razini*

Obitelj je važna za svakog čovjeka i kao takva ima svoje mjesto u konkretizaciji Izvanrednog jubileja milosrđa. Sve prikazano na osobnoj razini ne isključuje ostvarivanje i aktualiziranje Izvanrednog jubileja na obiteljskoj razini. Kao dio određene obitelji, Isusove učenice i učenici mogu potaknuti članove obitelji koji rijetko ili nikako ne idu na svetu ispovijed da obnove svoj odnos prema ovom sakramentu ozdravljenja. Možda to neće uvijek biti lako, no ne bi se smjela previdjeti ili odbaciti ova misionarska uloga Kristovih vjernika radi prvotnog neuspjeha.

Izvanredni jubilej milosrđa pruža mogućnost da obitelj kao obitelj u cjelini razmisli treba li nekomu oprostiti u bližoj ili daljnjoj rodbini, nekomu od prijatelja ili nekomu od susjeda. Tako se konkretno ozdravlja odnos prema određenim osobama ili započinje komunikacija koja je već određeno vrijeme bila narušena.

Za ispravljanje narušene komunikacije nije potrebno uvijek ići izvan vlastite obitelji. Nažalost, danas se nerijetko može prekinuti komunikacija i unutar same obitelji. Razni nesredeni odnosi te međugeneracijske razlike donose

22 Papa Franjo, *Evangeliij gaudium: Apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i dakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu*, Zagreb, 2013, br. 20.

23 Papa Franjo, *Laudato si'*. Enciklika o brizi za zajednički dom, Zagreb, 2015, br. 217.

24 *Isto*, br. 230.

slabljenje obitelji i obiteljskog zajedništva. U ispravnom i vjerničkom življenju Izvanrednog jubileja milosrda može se ponovno otkriti ljepota međugeneracijskog života.

Obitelj kao obitelj može se odlučiti da će kroz Jubilej provoditi neko od nabrajenih tjelesnih i/ili duhovnih djela milosrda. Možda je netko u susjedstvu potrebit naše blizine konkretnog ostvarivanja. Ovaj poticaj ne bi smio biti ostvaren samo za vrijeme trajanja Izvanrednog jubileja milosrda jer milosrde koje ima različita lica poslanje je onih koji su Isusovi.

Obitelj je dio jedne druge obitelji, one župne obitelji. Obitelj će radosno sudjelovati na predloženim susretima i aktivnostima na župnoj razini ili razini nad/biskupije.

Ne treba zanemariti razmišljanje o potrebnom ekološkom obraćenju i na obiteljskoj razini.

1.3. Mogućnosti ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrda na župnoj razini

Pastoralno planiranje i programiranje očituje životnost i pastoralnu mobilnost jedne župne zajednice. Ako župna zajednica želi odgovoriti na znakove vremena i na samu crkvenu i društvenu situaciju u kojoj se nalazi, ne može to učiniti bez odgovarajućeg plana i programa vlastitog djelovanja i ostvarivanja. Izvanredni jubilej milosrda imat će utjecaja na pastoralno planiranje i programiranje župne zajednice kao i na njezin vidljiv odgovor na ostvarivanje Jubileja na župnoj razini.

Za kvalitetno pastoralno planiranje i programiranje na župnoj razini, uvijek je potrebno znati što se pastoralno planira i programira na općoj, nacionalnoj i nad/biskupijskoj razini. Viša razina upućuje na nižu kako bi se moglo što bolje i kvalitetnije ostvariti planirano i programirano. Tako je to i u slučaju Izvanrednog jubileja milosrda. Dobro poznavanje više razine pomaže djelatnomu osmišljavanju niže razine unutar planiranja i programiranja cjelokupnog crkvenog djelovanja.

U ovom se razmišljanju nećemo zaustaviti na poticajima koji se donose na općoj, nacionalnoj i nad/biskupijskoj razini u kontekstu prijedloga ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrda, nego samo na župnoj razini. Pretpostavlja se da su subjekti planiranja i programiranja konkretizacije Godine milosrda na župnoj razini upoznati s prijedlozima na spomenutim razinama crkvenog planiranja i programiranja jer im ti prijedlozi pomažu što bolje osmisliti pastoralni plan i program župne zajednice u svjetlu Izvanrednog jubileja milosrda.

U nastavku razmišljanja, predložimo nekoliko poticaja za ostvarivanje Izvanrednog jubileja milosrda na župnoj razini.

Izvanredni jubilej milosrda omogućuje da se u pastoralnoj i katehetskoj djelatnosti u župnoj zajednici kroz vrijeme trajanja Godine milosrda posveti više govora temi milosrda kao i na poticanje konkretnog ostvarivanja milosrda među vjernicima. Pastoralno–katehetska vrijednost Bule najave Izvanrednog jubileja milosrda je u tome »što se gotovo svaki broj prvoga dijela toga dokumenta može

uklopiti u homiliju ili neki nagovor, u službu Riječi ili pokorničko bogoslužje«,²⁵ kao i u euharistijska klanjanja.²⁶

Papa Franjo poticao je sve članove Katoličke Crkve da se korizma u Izvanrednom jubileju milosrda živi »intenzivnije kao povlašteno vrijeme u kojemu će se slaviti i iskusiti Božje milosrde«. ²⁷ Svećenici u župnim zajednicama bili su posebno pozvani biti na usluzi za sakrament ispovijedi, pomirenja i pokore, kao i na intenzivniju pripremu vjernika za taj sakrament. U pripravi za sakrament ispovijedi, pomirenja i pokore dobro bi bilo posvjestiti značenje samog sakramenta u životu vjernika. Taj poticaj osvješćivanja značenja sakramenta ispovijedi, pomirenja i pokore, kao i intenzivnija priprema za sam sakrament, trajan je poticaj koji traži svoje ostvarivanje i nakon vremena korizme i vremena slavlja Izvanrednog jubileja milosrda.

Inicijativa Dvadeset i četiri sata za Gospodina održala se u petak i subotu prije četvrte korizmene nedjelje. Ta inicijativa pružala je dvadeset i četiri sata mogućnost pristupanja sakramentu ispovijedi, pomirenja i pokore te senzibiliziranja vjernika za sam sakrament. Ponude u prilagođenom načinu odvijanja mogu se ponuditi vjernicima u župnim zajednicama još po koji put tijekom trajanja Izvanrednog jubileja milosrda.

Izvanredni jubilej milosrda dobra je prigoda da se ožive pučke misije u našim župnim zajednicama.²⁸ Pučke misije su prikladno sredstvo evangelizacije koje budi ponekad zaspalu ili učmalu vjeru članova župne zajednice. Pučke misije uvijek su dobro došle kao duhovna obnova u župnoj zajednici i veliko su bogatstvo. Upravo iz navedenih razloga, bilo bi poželjno da se ostvaruju u određenom obnovljenom načinu održavanja koje bi uvažavalo dinamiku života članova župne zajednice današnjice.

Poziv na tjelesna i duhovna djela milosrda, koji dobiva istaknut naglasak kroz vrijeme trajanja Izvanrednog jubileja milosrda, potrebno je iskoristiti za osvješćivanje važnosti župnog Caritasa odnosno karitativne zajednice u župnoj zajednici. Župni Caritas nije samo, od vremena do vremena, pružena vrećica pomoći, nego trajna prisutnost *s* i djelovanje *u* materijalnim i duhovnim potrebama članova župne zajednice. U tom svjetlu preispituje se djelovanje karitativne zajednice. Također, može se senzibilizirati vjernike da se pridruže radu karitativne zajednice. Sukladno mogućnostima, karitativna zajednica može organizirati razne dobrotvorne akcije tijekom slavlja Izvanrednog jubileja milosrda u suradnji s ostalim katehetskim skupinama unutar župne zajednice.

Slavljenje Izvanrednog jubileja milosrda pruža mogućnost da se djeca i mladi intenzivnije uključe u rad karitativne zajednice. Uključivanje u određene akcije koje provodi karitativna zajednica unutar župne zajednice ili u sam rad karita-

25 Ivan Šaško, *Godina milosrda i život naših zajednica. Pastoralni naglasci iz Bule Misericordiae vultus*, u: *Živo vrelo*, 2015, 32, 11, str. 10.

26 Usp. *Djela duhovnog milosrda. Euharistijsko klanjanje. Pomagalo za osobnu i zajedničku molitvu*, Zagreb, 2016.

27 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 17.

28 *Isto*, br. 18.

tivne zajednice mogao bi se posebno preporučiti potvrđenicima, koji na takav način potvrđuju svoju pripadnost Crkvi, župnoj zajednici kao i svjedočanstvo kršćanske konkretne angažiranosti.

U svjetlu prethodnog prijedloga, hvalevrijedno bi bilo omogućiti dragovoljni rad potvrđenicima, ali i ostalim članovima župne zajednice (članovima raznih katehetskih skupina) u Caritasima nad/biskupija. Dragovoljni rad, u dogovoru s odgovornima u Caritasima nad/biskupija, mogao bi se tako ostvariti u raznim akcijama i projektima koje provode Caritasi nad/biskupija.

Slavlje Izvanrednog jubileja milosrđa prigoda je da se na katehetskim susretima u župnoj zajednici obradi tema milosrđa s posebnim naglaskom na tjelesna i duhovna djela milosrđa.²⁹ U župnoj zajednici mogu se organizirati likovna, literarna, glazbena i scenska događanja s temom milosrđa.³⁰

U pastoralnom i katehetskom radu nezaobilazni su životni primjeri svetaca i blaženika koji su se posebno istaknuli u djelima milosrđa. Oni su trajan poticaj vjernicima da svoj život stave u službu milosrđa i Milosrdnog Oca. Tako se može govoriti o sv. Ivanu Pavlu II., sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću, bl. Alojziju Stepinu, bl. Terezi iz Kalkute, sluzi Božjemu biskupu Josipu Langu, kao i drugim svecima i blaženicima opće i mjesne Crkve.

Izvanredni jubilej milosrđa uključuje i udjeljivanje oprosta.³¹

Neizmjerne su zasluge Isusa, Božanskoga Otkupitelja ljudskoga roda, i iz njih izobilno proistekle zasluge Blažene Djevice Marije te svih svetih, koje tvore neiscrpno blago Crkve, Crkvi povjerene vlašću da vezuje i odrješuje — koju je sam Ustanovitelj dao Petru i drugim apostolima, a preko njih njihovim nasljednicima, papama i biskupima — kako bi bile primijenjene za oprostjenje grijeha i posljedica grijeha. Ako se radi o smrtnim grijesima, to se oprostjenje ponajprije i nužno ostvaruje po sakramentu pomirenja.

Ipak, treba imati u vidu da makar smrtni grijeh bio oprošten, a time nužno i vječna kazna, te makar bio oprošten laki, općenito nazvan mali grijeh, grješniku kome je oprošteno može biti potrebno dodatno očišćenje, tj. on još može zasluživati vremenitu kaznu koju treba ispaštati ili tijekom zemaljskoga života ili u onostranosti, u čistilištu. Iz prije spomenutoga divnog blaga Crkve teče oprost koji tu vremenitu kaznu nadomješta, tj. uklanja je.³²

Da bi se moglo biti dionicima divnog blaga Crkve — oprosta, potrebno je vjernike poučiti što su to oprosti i kako ih dobiti.³³

29 Usp. Josip Šimunović, Radosni prvopričesnici. Lice milosrđa, u: *Mali Koncil*, 2016, 51, 5, str. 26–27; *Djela milosrđa protumačena dječacima i djevojčicama*, Saleziana, Zagreb, 2015, Tvrtko Beus, *14 djela. Prijedlozi i poticaji*, Zagreb, 2016.

30 Učenici Područne škole Topolovac i Osnovne škole Budaševo–Toplovac–Gušće izveli su na 56. Teološko — pastoralnom tjednu igrokaz Milosrdni otac autorice Nikoline Milatović. Usp. Darko Grden, Milosrđe je poziv Crkvi na obraćenje. Održan 56. Teološko–pastoralni tjedan, o temi 'teologija i pastoral Božjeg milosrđa', u: *Glas Koncila*, 2015, 55, 5, str. 9.

31 Usp. Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 22.

32 Apostolska Pokorničarna, Dekret Iesu humani generis, u: *Priručnik o oprostima. Odredbe i povlastice*, Split, 2015., str. 7.

33 Za osmišljavanje pouke o oprostima preporučujemo: *Priručnik o oprostima. Odredbe i povlastice*, Split, 2015.

Kroz trajanje i slavlje Izvanrednog jubileja milosrda istaknuto će mjesto imati hodočašća i posjeti vratima milosrda u nad/biskupiji, kao i hodočašća i posjeti vratima milosrda u poznatim europskim i svjetskim svetištima.³⁴ Hodočašće je jedna od odlika jubilejskih godina »jer je ono ‘slika’, ‘ikona životnoga hoda’ svakoga čovjeka koji je *homo viator*«. ³⁵ Hodočašće je poticaj na obraćenje i onda kada su izvanjski cilj Sveta vrata, kako u Rimu, tako i drugdje. Za što kvalitetnije sudjelovanje na hodočašćima i posjetu vratima milosrda prethodit će organizirana pastoralno–katehetska priprava. Čovjek je hodočasnik na ovoj zemlji i nad tom se misli trebamo zamisliti bez predrasuda.

Svatko od nas je na putu. Zaboravimo li da se nalazimo u tom stanju, izgubit ćemo mjeru i osjećaj za vlastitu ljudskost. U konačnici, to će nas stjerati u zatvoreni krug, u kojem nas tlapnja vlastite besmrtnosti može prijevremeno odvesti u grob, a da toga nismo ni svjesni. Svi smo na putu, uvijek i gdje god se nalazili. Na tom putu jedni hode u potrazi za istinom, dok drugi kroče stazom tjeskobnoga stremljenja prema nutarnjem miru ili susretu s Bogom. U svakom slučaju, hodočašće je znak jedne dubinske, gotovo urođene potrebe, kao i jednog kretanja koje nam rasvjetljuje onu duboku duhovnost koju nosimo u sebi.³⁶

Ove godine Izvanredni jubilej milosrda na poseban način poziva da se pastoralno osmisli nedjelja nakon svetkovine Uskrsa, Nedjelja Božjeg milosrda.³⁷

Osvješćivanje potrebe ekološkog obraćenja i na župnoj razini ostvarivat će se uz organiziranje raznih predavanja, susreta i radionica na tu temu. Otkako je objavljena, Enciklika o brizi za zajednički dom *Laudato si'* pape Franje, nezostavna je literatura pastoralno–teoloških i katehetskih promišljanja, kao i u promišljanjima ekoloških pokreta diljem svijeta.

1.4. Mogućnosti ostvarivanja Izvanrednog jubileja milosrda na društvenoj razini

Svaka je učenica i svaki je učenik Isusa Krista pozvan u svojoj profesionalnoj obilježnosti (u svojem zanimanju, zvanju, na radnom mjestu, obnašanjem raznih službi unutar društvenih institucija) promicati pravednost i milosrde, tako da vidljivo daju svjedočanstvo pripadnosti Isusovoj Crkvi.

Kao takvi, vjernici će se riječima i djelima boriti protiv korupcije, siromaštva i nepravdnosti unutar društva.

Istaknuli smo da je slavlje Izvanrednog jubileja milosrda prigoda da se na katehetskim susretima u župnoj zajednici obradi tema milosrda s posebnim naglaskom na tjelesna i duhovna djela milosrda. U kontekstu rečenog, ni nastava katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama ne bi smjela previdjeti govor o milosrdu unutar dinamike ostvarivanja vlastitog nastavnog plana i programa. Tema milosrda pruža izvrsnu mogućnost korelacije s određenim školskim predmetima kao i s ostvarivanjem građanskog odgoja i obrazovanja. Tako se i

34 Usp. Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 14.

35 Ivan Šaško, *Godina milosrda i život naših zajednica*, str. 10.

36 Rino Fisichella, *Znaci Jubileja*, str. 78.

37 Usp. Ivan Šaško, *Godina milosrda i život naših zajednica*, str. 15.

na školskoj razini može organizirati rad u akcijama župnog Caritasa, odnosno karitativne zajednice, kao i dragovoljni rad u projektima Caritasa nad/biskupija.

Aktualizacija proslave Izvanrednog jubileja milosrda ostvaruje se u razvoju pozitivne međuučeničke klime u razrednom odjelu ili među razrednim odjelima u školi.

Ekološko obraćenje svoje će moduse ostvarivanja naći i na toj društvenoj razini.

Zaključak

»Slavlje jubilejske godine, neovisno o njezinu naslovu i prigodi, u sebi neizostavno nosi poziv na prepoznavanje i življenje ‘vremena milosti Gospodnje’, na susret s milosrdem i oprostom, kako u odnosu s Bogom tako i u odnosu s ljudima.«³⁸ Sukladno izrečenomu, Izvanredni jubilej milosrda kojeg je papa Franjo otvorio, s temom milosrda u svojem središtu, jasno opravdava Jubilej i njegov smisao.

U promišljanju bilo je naglašeno kako cjelokupno pastoralno–katehetsko djelovanje Crkve ne bi smjelo biti lišeno lica milosrda. U svijetu u kojem živimo, a kojega obilježavaju mnoge stvarnosti koje ne idu u prilog kvalitetnomu životu i razvoju čovjeka u svim njegovim dimenzijama, Isusove učenice i učenici mogu darovani Izvanredni jubilej milosrda shvatiti i prihvatiti kao blagoslov Neba. Pružena je mogućnost da se, unatoč svjetskomu okruženju i mišljenjima, prosudi vlastita osoba i vlastite misli, riječi i djela u svjetlu milosrdnog Oca i riječi njegova Sina, Isusa Krista, koje je ostavio u evanđeljima.

Slavlje Izvanrednog jubileja milosrda pruža iskreno procjenjivanje života i djelovanja te davanja iscijeljujućeg odgovora jesu li naš život i djelovanje *Isusu–mjerljivi* i *Bogu–mjerljivi*.³⁹ Tako i »u Svetoj godini imamo priliku otvoriti srce onima koji žive u najudaljenijim egzistencijalnim periferijama, koje suvremeni svijet stvara na dramatičan način. Koliko je samo situacija nesigurnosti i patnje prisutno u današnjem svijetu! Koliko se rana nanosi onima čiji se glas ne čuje [...]«.⁴⁰ Papa Franjo nedvosmisleno poziva sve vjernike »da se ne predaju ravnodušnosti koja ponižava, jer je upravo *ravnodušnost (indifferentia)* suprotnost milosrdu, mudrosti razlučivanja i prepoznavanja onih koji su potrebiti«.⁴¹ Isusa u njegovu djelovanju »nije pokretalo ništa drugo doli milosrde, kojim je čitao ono što je u srcu njegovih sugovornika i odgovarao na njihovu najdublju potrebu«.⁴² Možemo zajedno s Antom Crnčevićem zaključiti: »Djela milosrda jesu dobročinstva spram

38 Ante Crnčević, Jubilejske godine i milosrde. Nadahnuća iz povijesti, u: *Živo vrelo*, 2015, 32, 11., str. 2.

39 Usp. Paul Michael Zulehner, *Fundamentalpastoral. Band 1*, Düsseldorf, 21991, str. 22.

40 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 15.

41 Ante Crnčević, *Jubilejske godine i milosrde*, str. 6.

42 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 8.

potrebitih, ali su također put na kojemu vršitelji milosrda obnavljaju iskrenost odnosa s Onim od kojega je svaki dar.«⁴³

Kada se razmišlja o slavlju i aktualizaciji Izvanrednog jubileja milosrda, važno je ne zaboraviti da i nakon proslave Izvanrednog jubileja milosrda, milosrde treba biti vidljivo na licima Isusovih učenika i učenika, u njihovu govoru, djelovanju i životu. Papa Franjo jasno izriče svoju želju: »Kako samo želim da nadolazeće godine budu prožete milosrdem, da bismo išli ususret svakoj osobi, noseći Božju dobrotu i nježnost! Neka do svih, i vjernika i onih koji su udaljeni od vjere, dopre balzam milosrda kao znak Božjega kraljevstva, već prisutna među nama!«⁴⁴

Zato, sve što smo pokušali istaknuti kroz ovo promišljanje o konkretizaciji Izvanrednog jubileja milosrda na osobnoj, obiteljskoj, župnoj i društvenoj razini treba graditi prepoznatljivi habitus Kristovih vjernika i nakon završetka spomenutog Jubileja. Milosrde je pastoralni postulat djelovanja Crkve, koji je ona došla u nasljedstvo od samog njezina Osnivatelja i kao takav ne može se zaboravljati u određenom vremenu i prostoru, ako uistinu želi biti i ostati Isusova Crkva.

43 Ante Crnčević, *Jubilejske godine i milosrde*, str. 6.

44 Papa Franjo, *Misericordiae vultus*, br. 5.

Merciful Like the Father: Pastoral–Catechetical Possibilities and Incentives for the Implementation of the Extraordinary Jubilee of Mercy

Josip Šimunović*

Summary

The integral pastoral–catechetical activity of the Church should not be without the face of mercy. The world in which we live is marked by many realities not conducive to living a good life and developing oneself multi–dimensionally. In this respect, today’s disciples of Jesus, both men and women, can choose to see and accept the Extraordinary Jubilee of Mercy as a blessing from Heaven. An opportunity has been provided, despite our living in a global environment affected by global viewpoints, for us to assess our own person, our thoughts, words and actions in the light of the Father’s mercy and the words of His Son. This is an opportunity for a genuine evaluation of our lives and activities, and also for healing, in our quest for the answer to the question: are our lives commensurate with Jesus’ life and with God’s kingdom? Each member of Jesus’ community is invited to make the Extraordinary Jubilee of Mercy a reality on several levels — the personal, family, parochial and social levels. In reflecting on the celebration and implementation of the Extraordinary Jubilee of Mercy it is important not to forget that, even after the Jubilee has ended, mercy needs to be evident on the faces of Jesus’ disciples, both men and women, in their speech, activities and lives. Mercy is the pastoral postulate of the Church’s activity which she inherited from her Founder and as such must not be forgotten in any particular time or space, in so far as one truly wishes to be and remain the Church of Jesus.

Key words: Extraordinary Jubilee of Mercy, mercy, Pope Francis, pastoral–catechetical activity of the Church, implementation of the Extraordinary Jubilee of Mercy

* Associate Professor Josip Šimunović, Ph.D., The Catholic Faculty of Theology of the University of Zagreb. Address: Vlačka 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb, Croatia. E–mail: josip.simunovic@zg.t-com.hr